

Otto Kernberg – współczesna perspektywa

Frank E. Yeomans, Diana Diamond i Eve Caligor

Dolnośląskie Centrum
Psychodynamiczne

Otto Kernberg – współczesna perspektywa

Frank E. Yeomans, Diana Diamond i Eve Caligor

Dolnośląskie Centrum Psychodynamiczne
Wrocław 2025

„Tak jak dokonania Ottona Kernberga to cudownie klarowne omówienie jego nieocenionych zasług w obszarze teorii, badań i praktyki jest zarówno integracyjne, jak i absolutnie nieszablonowe”.

Mark Solms – współprzewodniczący Międzynarodowego Towarzystwa Neuropsychoanalitycznego, przewodniczący ds. badań Międzynarodowego Towarzystwa Psychoanalitycznego, dyrektor naukowy Amerykańskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego oraz dyrektor ds. neuropsychologii w Instytucie Neurobiologii Uniwersytetu w Kapsztadzie

„Nie jest to przesada, gdy nazywa się Ottona Kernberga »żywą legendą« w świecie psychoanalizy i psychiatrii. Zadanie stworzenia kroniki jego niesamowitej kariery mogłoby przytłoczyć każdego, lecz Yeomans, Diamond i Caligor podjęli się go i wykonali je celująco. Będąc współpracownikami Kernberga, znają jego pracę od podszewki. Z rzadko spotykaną klarownością przeprowadzają nas przed ewolucję jego myślenia oraz jego przełomowy wkład w nasze rozumienie ludzkiego zachowania”.

John M. Oldham, MD – *Distinguished Emeritus Professor* w Baylor College of Medicine

„Niniejsze dzieło przedstawia Ottona Kernberga jako intelektualnego i klinicznego giganta, jakim w rzeczywistości był – najważniejszego i najgłębiej wchodzącego w zagadnienia myśliciela psychoanalitycznego oraz innowatora z Ameryki Północnej, lecz także badacza niezwykle kompleksowo obeznanego z psychoanalitycznymi i psychiatrycznymi punktami widzenia przyjmowanymi na świecie. Kernberg zasłynął ze zintegrowania różnorodnych założeń i włączenia psychoanalizy w psychiatrię w dość skrupulatny sposób. Dokonał tego z pozycji dogłębnego zrozumienia głównych założeń psychoanalizy klinicznej: odkrycia Freuda, że pacjenci cierpią z powodu nieświadomych założeń doświadczanych w relacji do innych ludzi, tworzących konflikty ambiwalencji, z którymi nie mogą sobie poradzić. To obowiązkowa pozycja dla każdego aspirującego psychiatry czy psychoanalityka”.

David Tuckett – zasłużony członek honorowy i psychoanalityk odpowiedzialny za kształcenie w Brytyjskim Towarzystwie Psychoanalitycznym, *Emeritus Professor of Decision-Making* na Kolegium Uniwersyteckim w Londynie i główny autor *Knowing What Psychoanalysts Do and Doing What Psychoanalysts Know*

„Wkład Ottona Kernberga w teorię kliniczną, badania i praktykę jest niewątpliwie większy niż jakiegokolwiek innego żyjącego psychoanalityka. W tej nieocenionej publikacji jego najbliżsi współpracownicy przekazują jego założenia z tą samą szczerością, dociekliwością i otwartością, jaka przenika życie i pracę Kernberga. Mimo że jego styl pisania może niekiedy być przytłaczający dla czytelników nieobeznanych z założeniami psychoanalitycznymi, to klarowne objaśnienie głównych zasług Kernberga jest tak łatwe do przyswojenia jak dobrze skomponowana piosenka. To pozycja obowiązkowa dla każdego, kto interesuje się osobowością, psychoterapią, psychopatologią, procesami socjopolitycznymi i kulturalnymi, ludzką wrogością oraz niedoścignioną miłością – czyli dla każdego, kogo obchodzi świat wokół nas i ludzie w nim”.

Nancy McWilliams, PhD, ABPP – *Visiting Professor Emerita* w szkole podyplomowej stosowanej i profesjonalnej psychologii na Uniwersytecie Rutgersa

Tytuł oryginału

Otto Kernberg: A Contemporary Introduction

Autorzy

Frank E. Yeomans, Diana Diamond, Eve Caligor

Tłumaczenie, redakcja i korekta tekstu

Renata Niemczynowicz, Paulina Salawa-Augustyn, Monika Mielcarek red-kor

Projekt graficzny i typograficzny oraz okładka

Marcin Szewczyk-Wilgan

typograficznie.pl

Skład i łamanie

Aleksandra Hajduk-Wojas

Wydawca

Dolnośląskie Centrum Psychodynamiczne

Andrzej Trzęsicki, Piotr Musiał Spółka Jawna

NIP 8992997784

Al. Lipowa 22/2, 53-124 Wrocław

psychodynamika-dcp.pl

Copyright © by Dolnośląskie Centrum Psychodynamiczne, Wrocław 2025

Copyright © by Frank E. Yeomans, Diana Diamond, Eve Caligor, New York 2025

Wydanie pierwsze

ISBN 978-83-971561-2-8

Frank E. Yeomans, Diana Diamond i Eve Caligor mogą dochodzić swych praw związanych z byciem uznanymi za autorów tej pracy zgodnie z sekcjami 77 i 78 Copyright, Designs and Patents Act 1988.

All Rights Reserved. Authorised translation from the English language edition published in 2024 by Routledge, a member of the Taylor & Francis Group.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Zabrania się przedrukowywania, kopiowania czy wykorzystywania jakiegokolwiek części książki w jakiegokolwiek formie – czy to za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, czy innych znanych teraz lub wynalezionych w późniejszym okresie, w tym przez kopiowanie, nagrywanie lub przechowywanie treści, włączając w to gromadzenie i przechowywanie informacji – bez zgody uzyskanej na piśmie od wydawców.

Odnosnie do znaku towarowego: produkt lub nazwy przedsiębiorstw mogą być znakami towarowymi lub zastrzeżonymi znakami towarowymi i używa się ich wyłącznie w celach identyfikacji oraz wyjaśnienia bez zamiaru naruszenia ich praw.

Spis treści

Podziękowania **9**

Przedmowa **11**

1. Krótka biografia zawodowa **13**

2. Integracyjny psychoanalityczny model umysłu **25**

3. Koncentracja na strukturach psychologicznych – podejście Kernberga do diagnozy i klasyfikacji patologii osobowości **39**

4. Rozszerzenie zakresu stosowania metody analitycznej oraz koncentracja na najważniejszych technikach psychoanalizy jako podstawie szkolenia i leczenia psychoanalitycznego **53**

5. Wspieranie i rozwój badań **77**

6. Patologiczny narcyzm i relacje miłosne **95**

7. Narcyzm i związane z nim zaburzenia z perspektywy społecznej i politycznej **111**

Bibliografia **129**

Indeks rzeczowy **145**

Indeks osobowy **151**

Podziękowania

Jesteśmy wdzięczni naszemu redaktorowi Anerowi Govrinowi za zaproszenie do napisania książki o Ottonie Kernbergu w ramach serii wydawniczej „Wprowadzenie do Współczesnej Psychoanalizy Wydawnictwa Routledge” poświęconej prominentnym psychoanalitykom.

Napisanie tej pracy otworzyło przed nami szansę podzielenia się z czytelnikami wielowymiarowością zasług Kernberga dla psychoanalizy i związanych z nią dziedzin. Mamy nadzieję, że w tym relatywnie krótkim tekście udało nam się przekazać część tego, czego mieliśmy ogromne szczęście zaznać podczas dekad zażyłej relacji z człowiekiem, który stał się dla nas zarówno mentorem, jak i współpracownikiem. Bliska współpraca z Ottonem Kernbergiem dała nam możliwość doświadczenia na własnej skórze ludzkich cech budujących fundament dzieła jego życia. Podczas gdy jego publikacje na temat miłości i agresji, teorii, techniki, nauczania, badań i społeczeństwa dostarczają wglądu w to, jak to jest być człowiekiem, bezpośredni kontakt z samym Kernbergiem umożliwił nam zaznanie niemającej granic hojności i prawdziwej pokory – cech będących kwintesencją tego autora, naukowca, klinicysty i myśliciela.

W pewnym sensie Otto Kernberg zawsze oscylował między rolą insidera i outsidera, zajmując pozycję, która pomogła mu rozwinąć umiejętność poszerzania granic naszego rozumienia. W związku z tą pozycją zawsze demonstrował gotowość do zmiany swoich poglądów, gdy dziedziny, w których pracował, oferowały więcej kwestii do rozważenia. Będąc wiecznie nienasyconym czytelnikiem oraz miłośnikiem sztuki i nauk humanistycznych, jest on w stanie zintegrować myśli i spostrzeżenia pochodzące z wielu obszarów. Otto Kernberg ma przy tym jedną nieznacznie irytującą cechę, mianowicie często odmawia przypisania sobie zasług za swoją pracę, nierzadko zamiast tego przypisując je „zespółowi”, choć obiektywny obserwator mógłby być skłonny obdarować uznaniem właśnie jego. Tak czy owak na przestrzeni wielu lat jego „zespół” rozrósł się i obecnie obejmuje współpracowników w dziesiątkach krajów, którzy są świadkami tego, jak wartościowe jest jego myślenie. Mamy nadzieję, że poprzez napisanie tego tekstu będziemy mogli choć po części wyrazić swoją wdzięczność i szacunek do człowieka, który zainspirował nas do spojrzenia głębiej w siebie oraz w innych w celu osiągnięcia głębszego i bardziej empatycznego zrozumienia ludzkich doświadczeń.

Przedmowa

Działalność Ottona Kernberga, rozciągająca się na sześć dekad, ma zasadnicze znaczenie zarówno dla psychoanalizy, jak i psychiatrii opisowej. Kernberg konsekwentnie wносił bowiem swój wkład w pogłębianie naszego zrozumienia teorii i techniki psychoanalitycznej oraz w konceptualizację zaburzeń osobowości, wzbogacającą naszą zdolność do ich rozumienia i leczenia pacjentów cierpiących na tę jedną z głównych form psychopatologii. U źródeł jego pracy zawodowej znajduje się zainteresowanie rozwojem osobowości, opisywaniem i ocenianiem jej patologii i leczeniem zaburzeń osobowości, koncentrujące się na zrozumieniu osobowości w kategoriach struktury psychologicznej. Konceptja organizacji osobowości borderline jego autorstwa wyprzedziła o 40 lat obecnie panujący trend do porzucania kategorialnego rozumienia zaburzeń osobowości na rzecz podejścia wymiarowego, co jest widoczne w 5. edycji *Diagnostycznego i statystycznego podręcznika zaburzeń psychicznych* oraz w 11. rewizji Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych. Badacz ów opracował sposób oceny głębi zaburzeń osobowości łączący elementy diagnozy psychiatrycznej z założeniami psychoanalitycznymi. Innym istotnym obszarem jego zainteresowań jest badanie osobowości narcystycznej i jej nieustannie zmieniającego się środowiska. Dodatkowo przez lata publikacje Kernberga dostarczały licznych refleksji na temat specyfiki relacji miłosnych i żałoby. Poza tymi tematami, lecz wciąż blisko związana z osobowością i jej zaburzeniami, jest kwestia dynamiki dużych grup i organizacji oraz wpływu, jaki te dynamiki mają na społeczeństwo i politykę.

Oprócz tych szeroko zarysowanych zagadnień z teorii psychoanalitycznej oraz wykorzystywanych w niej technik, a także kwestii osobowości i obecnych w niej zakłóceń Kernberg wniósł znaczący wkład w edukację psychoanalityczną. Jest autorem ważnej krytyki sposobu, w jaki zorganizowane są instytuty psychoanalityczne oraz prowadzone szkolenia. Opowiadał się też za opracowaniem spójnego sylabusu, łączącego w sobie zaprezentowaną w jasny sposób teorię i opisy usystematyzowanego zastosowania technik psychoanalitycznych. Jego wizja zakłada głębokie zrozumienie teorii i techniki jako bazy dostarczanej analitycznie wykształconym klinicystom do wykorzystania w różnych podejściach psychoanalitycznych: właściwej psychoanalizie, wspierającej psychoterapii psychoanalitycznej oraz formie wglądowej terapii psychoanalitycznej stworzonej przez Kernberga i jego współpracowników, znanej pod nazwą psychoterapii skoncentrowanej na przeniesieniu (ang. *transference-focused psychotherapy*, TFP).

Pisząc o tych oraz innych tematach, Kernberg stał się autorem, współautorem lub redaktorem 33 książek oraz autorem 287 i współautorem 75 artykułów. Gdy powstaje ta książka, ma on 95 lat i w dalszym ciągu wnosi znaczący wkład w literaturę psychoanalityczną i psychiatryczną.

Indeks rzeczowy

- agresja 22, 32, 36, 37, 41, 42, 45, 49, 50, 59, 75, 97, 110, 121, 122, 124, 125
- Amerykańskie Towarzystwo Psychoanalityczne 81, 93
- Borderline Personality Disorder Research Foundation (BPDRF) 81
- charakter
 rozwój 123
- ciągłość
 tymczasowy brak ciągłości 47
- Diagnostyczny i statystyczny podręcznik zaburzeń psychicznych* (DSM) 14, 39, 43, 47, 54, 85–87, 93
- dobre zarządzanie psychiatryczne 54
- freudyzm 76, 91
 metapsychologia narcyzmu 96
 strukturalny model umysłu 26, 34
 teoria podwójnego popędu 23, 26
 trzydzielna struktura 16, 17
- Fundacja Menningera 15–19, 53, 77, 79
- funkcjonalny rezonans magnetyczny (fMRI) 92
- generacja „ja” 118
- grupowe procesy 113
- heteroseksualność 103
- homoseksualność 103
- idealizacja
 dojrzała 103, 109
 prymitywna 104, 110, 121
- Instytut Zaburzeń Osobowości (PDI) 21–23
- interwencje poznawczo-behawioralne 77
- Inwentarz Organizacji Osobowości (IPO) 56
- Inwentarz Relacji z Obiektem
 skala zróżnicowania-powiązania 87
- konflikt
 wewnętrzne konflikty psychologiczne 17, 69, 91
- Kwestionariusz Poziomów Organizacji Osobowości (LPODq) 57
- mechanizmy obronne 31, 34, 35, 41, 47, 48, 62, 68–71
- Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych, wersja 11 (ICD-11) 39, 54
- Międzynarodowe Towarzystwo Psychoterapii Skoncentrowanej na Przeniesieniu (ISTFP) 22
- Międzynarodowe Towarzystwo Psychoanalityczne (IPA) 23, 81
- miłość
 analityczna 96
 narcystyczna 96
- model szpitala bez ścian 20

- moralność
 - moralne funkcjonowanie 41, 43
 - moralne wartości 49
- nagrywanie sesji 83
- narcystyczne zaburzenie osobowości (NPD) 47, 51, 52, 70–73, 86, 90, 96, 102, 104, 112–115, 118, 119, 124, 127
- narcyzm 17, 18, 20, 95, 96, 99, 111–127
 - epidemiczny 118
 - niedojrzały 124, 127
 - patologiczny (PN) 111, 115, 116, 118, 124
 - bezpieczne przywiązanie 97–100
 - społeczne i polityczne perspektywy 111–127
 - teoria relacji z obiektem 112–114
 - warunki socjohistoryczne 119
 - zbiorowy vs. indywidualny 111–114
 - złośliwy 24, 113, 119–124
 - czynniki rozwojowe 99
 - definicja 111
 - dojrzała idealizacja 103, 109
 - dojrzała relacja miłosna 96, 101, 103, 109
 - edypalne iluzje 102
 - fantazja vs. rzeczywistość 108
 - jednostki 101–108, 123
 - mechanizmy paranoidalne 109
 - nadmierna frustracja 98
 - nadrzędna integracja 98
 - negatywne reakcje terapeutyczne 108
 - odwrócona triangulacja 102, 103, 107
 - patologiczne wielkościowe *self* 70, 105, 106, 108, 115
 - podniecenie seksualne 97, 101, 103, 105, 107
 - powierzchowne cechy 106
 - pozabezpieczne przywiązanie 86, 88, 89, 100, 101
 - pozytywne systemy afektu libidinalnego 98
 - pozytywny system przywiązaniowy 87, 88, 90
 - prymitywna idealizacja 104, 110, 121
 - rodzaje miłości 96
 - system negatywnego afektu 91, 92, 101
 - systemy erotyczne 100
 - systemy motywacyjne 27, 29, 36, 37, 98, 126
 - świadome/nieświadome konflikty 96
 - uczucie bezbronności 104
 - wzorce relacyjne rodzic-dziecko 99
 - zachowanie seksualne 107
 - zdezorganizowane przywiązanie 87, 90
- Narodowy Instytut Zdrowia Psychicznego 81
- neurobiologia 18, 77, 78, 92
- neuropsychiatra 13
- nieświadomość dynamiczna 23, 35–37
- obrona
 - neurotyczne obrony 35
 - obronne operacje 27
 - obrony zniekształcające obraz 48
 - prymitywne obrony 31
- opiekunowie 100, 126
 - główny 97, 98

- osobowość
 - organizacja osobowości 16, 45
 - neurotyczny poziom organizacji osobowości (NPO) 42, 44
 - normalna osobowość 41, 49
 - organizacja osobowości borderline 16, 43–47, 54, 55
 - paranoidalno-schizoidalna organizacja 73
 - patologiczne wielkościowe *self* (PGS) 37–38, 80, 85–86
- patologia osobowości
 - formowanie się tożsamości 35, 36
 - konsolidacja tożsamości 32–36
 - patologia tożsamości zob. dalej
 - nozologia 25, 45
- patologia tożsamości 45–47
 - agresja 45, 49, 50
 - jakość relacji z obiektem 49
 - narcystyczne zaburzenie osobowości (NPO) 42
 - obrony oparte na rozszczepieniu 41, 43
 - obrony 41
 - organizacja osobowości na poziomie borderline (BPO) 42, 43, 46
 - testowanie rzeczywistości 50–52
 - wartości moralne 49
 - zdolności do refleksji 50–52
- podejście wspierająco-ekspresywne 79
- poziom organizacji osobowości borderline (BPO) 42, 45–49
- pozycja depresyjna 32–34
- Projekt Menningera 77–79
- przeciwprzeniesienie 15, 63, 66, 67, 73, 78
- przywiązanie zdeorganizowane przywiązanie 87, 89, 90
- psychiatria
 - biologiczna 78
 - psychiatryczna diagnoza 15
- psychoanaliza 11, 13–15, 21, 33, 55, 72, 75, 77, 78, 95, 119
- psychoanalityczna edukacja 23, 53, 76
- psychoanalityczna psychoterapia 22, 55, 57, 63, 76–81
- psychoanalityczna technika
 - nadawanie kierunku leczenia 54
 - podręcznik 55
 - rama leczenia 57, 58
 - sesje diagnostyczne 57
 - sesje ewaluacyjne 57
 - TFP rozszerzone 55, 72
 - TFP stosowane 55
- umysł i funkcjonowanie psychiczne 25
- psychologia
 - psychologia ego 15, 16, 25
 - psychologiczna integracja 29–33, 58, 61, 71
 - psychologiczna struktura 17, 26, 40, 82, 88
 - charakterystyka 43
 - definicja 26
 - diagnoza strukturalna 39
 - dyspozycje 36
 - funkcjonowanie osobowości 39–41, 43, 48, 49
 - integracja vs. dyfuzja 82, 83
 - konflikt intrapsychiczny 54
 - nieświadome motywacje 34, 56

- pacjent 55–60
- podejście strukturalne 39
- wewnętrzne relacje z obiektem 18, 22, 26–38
- psychologiczne systemy motywacyjne 27, 34–37, 98, 116
- psychoterapia 11, 15, 22, 42, 54, 77–79, 81, 85
 - badania nad psychoterapią
 - analiza statystyczna 87
 - błędne założenia 78
 - funkcjonowanie refleksyjne 87
 - nagrania wideo 83, 84
 - nagrywanie sesji 83
 - narcystyczne zaburzenie osobowości (NPD) 86
 - obserwacje 83, 84
 - opisywanie w podręczniku 81, 82
 - patologia 84
 - relacje przywiązania (przywiązaniowe) 87, 88, 100
 - terapia dialektyczno-behawioralna (DBT) 87, 88, 90, 91
 - terapia poznawczo-behawioralna (CBT) 82
 - tradycyjne podejście do leczenia 85
 - tradycyjny sposób leczenia 85
 - wewnętrzne reprezentacje 88
 - wywiad strukturalny 83
 - wywiady diagnostyczne 82
 - wspierająca 11, 22, 63, 73, 75, 79
 - psychoanalityczna 79
 - psychodynamiczna (SPT) 78, 79, 87
- randomizowane kontrolowane badania kliniczne (RCT) 79
- realność
 - intrapsychiczna realność 17, 126
 - percepcyjna realność 50
- relacje
 - miłosne relacje 18, 22, 95–110
 - dojrzałe 95, 100, 103–106, 109
 - dojrzałe vs. patologiczne 96
 - doświadczenia rozwojowe 98
 - obrazy kliniczne 107
 - relacje z obiektem 125
 - rodzaje 96
 - sadomasochistyczne 108–110
 - wymiar narcystyczny 105
 - zahamowanie seksualne 103, 109
 - wewnętrzne relacje z obiektem 26–37
 - jakość relacji z obiektem 49
 - konsolidacja tożsamości 32, 33
 - pochodzenie 27–29
 - rozwój psychologiczny 29, 30
 - rozszczerpienie 30, 31
 - zinternalizowane wartości 34–37
- rozszczerpienie 30–34
 - obrony oparte na rozszczerpieniu 41, 48, 74, 75
- sabotaż
 - wewnętrzny sabotażysta 108
- sadomasochizm 107
- sektor
 - wyłącznie dobry 30, 32, 35, 48
 - wyłącznie zły 30, 32, 35
- społeczna przemoc 24, 121, 122

- superego 35, 51, 117, 122, 123
- system
 - główny system motywacyjny 91
 - motywacyjne systemy 98
 - negatywny system afektów 91, 92
 - pozytywne systemy afektu libidinalnego 91, 98
 - pozytywny system przywiązaniowy 77
 - zinternalizowane systemy wartości
 - czynniki biologiczne 36
 - dynamiczna nieświadomość 23, 35–37
 - wyparcie 34, 35
- techniczna neutralność 18, 60, 63, 64, 76, 78, 79, 84
- teoria relacji z obiektem (ORT) 18
 - definicja 39
 - integracja psychologiczna 29–33
 - konsolidacja tożsamości 32–36
 - narcyzm indywidualny vs. grupowy 119–122
 - początek 25
 - rodzaje miłości 96
 - rozszerzenie 30, 31
 - TFP 61, 91
 - wyparcie 34–36
 - zinternalizowane systemy wartości 36
- terapia
 - dialektyczno-behawioralna (DBT) 19, 79, 87
 - poznawczo-behawioralna (CBT) 56, 82
 - skoncentrowana na przeniesieniu (TFP) 11, 21, 42, 54
 - analiza przeniesienia 69, 70, 75, 76
 - badania 77
 - funkcje 57
 - historia pacjenta 59
 - narcystyczne zaburzenie osobowości (NPD) 70, 71
 - natężenie emocji 57, 58
 - neutralność 60
 - nieświadome motywacje 56
 - odchylenia od neutralności 65, 66
 - osobowość narcystyczna 55
 - praca psychoanalityczna 72, 73
 - proces interpretacyjny 63, 67, 68
 - proces interpretacyjny 74, 75
 - przeciwnprzeniesienie 66, 67, 73, 74
 - rola pacjenta 57–59
 - rola terapeuty 57–59
 - rozszerzone 55, 57
 - rozwój 53
 - sesje diagnostyczne 57
 - sesje ewaluacyjne 57
 - stanowisko terapeuty 58
 - stosowana 55
 - strategie 61, 62
 - taktyki 62, 63
 - techniczna neutralność 64, 65
 - techniki 63
 - uzasadnienie stworzenia podręcznika 55, 56
 - psychodynamiczna 79, 80
 - testowanie rzeczywistości 41–43, 45, 50, 54, 76, 77, 79
 - tożsamość
 - formowanie się tożsamości 35
 - konsolidacja tożsamości 35, 40

- Ustrukturalizowany Wywiad Organizacji Osobowości (STIPO) 56, 83, 89
- wiedeńsko-monachijskie badanie RCT 90
- Wywiad Przywiązania u Dorosłych (AAI) 86–88
- wywiad strukturalny 83
- zaburzenia odżywiania 13, 19, 59
- zaburzenia osobowości 11, 14, 17, 18, 23, 39–60, 63, 67, 78, 81, 82, 88, 92, 93, 96, 112, 124
- zaburzenie osobowości borderline (BDP) 19, 22, 43, 45–47, 50, 53, 54, 56, 70, 71, 80–82, 85–88, 90–93
- zachowania antyspołeczne 45, 122
- zobowiązania seksualne wirtualne 107

Indeks osobowy

- Adler A. 14
Adorno T.W. 113, 114, 119
Affi T.O. 99
Ahktar S. 82
Ammaniti M. 126
Ansell E.B. 118
Appelbaum A. 15, 19, 21, 87, 113
Auchincloss E.L. 27, 55
- Barchas J. 22
Bataille G. 97, 110
Bauer S. 21
Bergman A. 33
Bernstein J. 55
Biberdzic M. 57
Bion W.R. 22, 24, 120
Biven L. 96
Blatt S.J. 87
Böker H. 23
Bowlby J. 99
Britton R. 102
Brunswick D. 110
Buchheim P. 21, 88, 89
- Cain M. 110, 118
Cain N. 23
Caligar E. 23, 25, 26, 29–31, 34, 29–44, 55, 72
Cambell W.K. 107, 118
Cambell S.M. 107
Canetti E. 120
Carlson E.B. 107
- Carr A. 21
Carrasco B. 100
Carsky M. 23, 87
Cater T.E. 99
Cierpka M. 21
Clarkin J.F. 21, 23, 39, 43, 54, 56, 57, 80, 81, 83, 85, 87, 87, 92
Clifton A.D. 107
Cohen L.J. 99
Cooper A. 19
Crawford M.J. 39
Cuevas P. 85
Czarna A.Z. 107
- Dalewijk H.J. 82
D’Affilitti J.P. 87
Delaney J. 23, 58
DePanfilis C. 92
Deutsch H. 14
Diamond D. 23, 52, 55, 70, 81, 87–89, 105, 116
Doering S. 22, 88, 90
Donegan N.H. 91
Donnelan M.B. 118
Dufner M. 107
- Edershile E.A. 52
Ensink K. 99
Erikson E.H. 26, 33
- Fairbairn W.R.D. 16, 26, 33, 108
Fenichel O. 16

- Fernandez-Rivas A. 125
 Fertuck E.A. 23, 92
 First M.B. 86
 Fischer P. zob. Kernberg P. *de domo*
 Fischer
 Foelsch P. 23
 Fonagy P. 86, 87, 93
 Foster J.D. 118
 Frank J. 15
 Freud A. 18
 Freud S. 17, 24, 26, 34, 37, 71, 95–97,
 111, 120
 Friedman A. 82

 Gabbard G. 15
 Gallese V. 126
 George C. 86
 Gibbon M. 86
 Goldwyn R. 87
 González-Torres M.A. 117, 125
 Gray P. 16
 Green A. 18, 110
 Grinband J. 92
 Gunderson J. 52–54, 81, 86

 Habsburgowie, dynastia 13
 Haran C. 23, 24
 Härz S. 41, 42
 Hein G. 126
 Hersh R.G. 55
 Hesse E. 87, 99
 Hilsenroth M.J. 52
 Hitler A. 13
 Hoffman P. 23
 Høglund P. 79
 Hoglund C.L. 99
 Holzman Ph. 15
 Hopwood C.J. 39

 Horkheimer M. 113, 114, 119
 Hull J. 23
 Huprich S. 91, 99

 Jacobson E. 19, 26, 35
 Johnson J.G. 99
 Joseph B. 17

 Kaplan N. 86, 87
 Kernberg A. 14
 Kernberg K. 14
 Kernberg M. 14
 Kernberg O.F., *passim*
 Kernberg P. *de domo* Fischer 14, 21, 23
 Kernbergowie, rodzina 15
 Kivity Y. 68, 84, 90
 Klein M. 17, 20, 26, 31, 32, 101
 Knight R.P. 16
 Koenigsberg H. 21
 Kohut H. 20, 125

 Laplanche J. 97, 110
 Lasch C. 113, 114, 119
 Legerstee M. 126
 Lenzenweger M.F. 23, 56
 Levy K. 23, 81, 88, 89
 Lieberman J. 78
 Linehan M. 19, 82, 85, 87
 Loewald H. 16, 72
 Lopez D. 85
 Luyn B. van 82

 Mahler M. 19, 26, 33
 Main T.F. 16, 86–88, 99
 Matte Blanco I. 14, 15
 Maxwell K. 99
 McGlashan T. 81
 Mechan K. 23

- Menningerowie, bracia 15
 Michels R. 19
 Mikulincer M. 100
 Munich R. 19
- Normandin L. 23, 55
 Northoff G. 23
- Ogas O. 78
 Oldham J. 19, 21, 80
 Orwell G. 124, 125
 Otway L.J. 99
- Panksepp J. 23, 96, 97
 Paris J. 118, 119
 Perez D.L. 92
 Person E. 19
 Phipps H. 15
 Pincus A.L. 118
 Pine F. 33
 Pinsky D. 118
- Quinlan D.M. 87
- Rapaport D.A. 16
 Robins R.W. 118
 Rockland L. 21, 22, 82
 Ronningstam E.F. 52, 86
 Rosenfeld H. 17
 Roth G. 23
- Sackel M. 13
 Samberg E. 27
 Sandler J. 23
 Schafer R. 16, 19
 Schlesinger H. 15, 19
 Searles H. 15
 Selzer M. 21, 57, 81
- Sharp C. 47, 51
 Shaver P.R. 100
 Singer T. 126
 Smith L. 86
 Smith-Benjamin L. 82
 Snyder T. 113, 120
 Solms M. 23, 92, 97
 Sowislo J. 39, 43
 Stanley B. 92
 Steele H. 86
 Steele M. 86
 Steiner J. 67
 Stern B. 23
 Stinson F.S. 117
 Stone M. 19, 21, 23, 82
 Strüber N. 23
 Sutherland J. 4
 Swenson Ch. 19
- Target M. 86, 87
 Ticho E. 15, 16
 Ticho G. 15
 Tronick E.Z. 126
 Trull T.J. 118
 Trzesniewski K.H. 118
 Turquet P. 24, 120
 Twenge J.M. 116–119
- Vaillant G. E. 48
 Van der Waals H. 17
 Vetter J. 23
 Vignoles V.L. 99
 Volkan V.D. 24
 Vonk J. 99
 Wallerstein R. 15, 16, 77, 78
 Weiner A. 56
 Will O. 15
 Wright A.G. 52

Indeks osobowy

Yeomans F. 21, 28, 54, 55, 57, 58, 70, 81, 87
Zeigler-Hill V. 99
Zimmerman M. 55
Young S.M. 118